

สาวะถี สู่ สูดสะแนน : การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้าน อีสานร่วมสมัยจากฐานชุมชน

Sawathi to Sudsan: The Creative of Contemporary
I-san Folk Music from Community Based

อาทิตย์ กระจำงศรี^[1]

Artit Krajangsree

บทคัดย่อ

บทความนี้ผู้เขียนเขียนจากการบันทึกวิธีการทำงานสร้างสรรค์ดนตรีอีสานร่วมสมัยให้กับละครฐานชุมชนเรื่อง “สูดสะแนน” ตลอดระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือน พ.ค. - มิ.ย. 2562 การสร้างสรรค์งานชิ้นนี้ต่อเนื่องมาจากการทำงาน “สินไซรู้ใจตน” กับอาจารย์พชญ อัครพรหมณ์ เป็นงานแรกที่ผู้เขียนได้ทำงานข้ามศาสตร์ร่วมกับละคร สินไซรู้ใจตนเป็นงานสร้างสรรค์ดนตรีอีสานร่วมสมัยสำหรับละครเช่นกันกับเรื่องนี้ แต่เนื้อเรื่อง บทบาทหน้าที่ วิธีการแตกต่างกัน แต่ยังมีหลักการการทำงานเชิงปฏิบัติ ทดลอง ค้นหา ปรับเปลี่ยน ทั้งเรื่องของเทคนิค วิธีการนำเสนอใหม่ๆเช่นเดิม เรื่องสินไซรู้ใจตนเป็นละครหุ่น มีเส้นเรื่องที่เน้นการผจญภัย เจออุปสรรคต่างๆ ระวังทาง การออกแบบดนตรีจึงเน้นไปที่ทำนอง (melody) และจังหวะ (rhythm) เท่าๆ กัน มีเพลงที่ชัดเจนประกอบกับการดนตรีสด (improvisation) แต่ในครั้งนี้ผู้เขียนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานใหม่ โดยเน้นที่เครื่องประกอบจังหวะให้เกิดสีสันของเสียง (tone color) เพื่อสร้างเทคนิคใหม่ๆ หรือหยิบยืมวิธีการเก่ามาพัฒนาให้เกิดเสียงใหม่เพื่อสื่อสารความรู้สึก (emotion) ให้มากขึ้นกว่าเดิม ตามความต้องการของบทละคร ในครั้งนี้ใช้ชื่อ

[1] อาจารย์สาขาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โครงการว่า “สุดสะแนน” เป็นละครที่พูดถึงเรื่องความทรงจำร่วมของคนในชุมชนบ้านสาวะถี ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

คำสำคัญ : การสร้างสรรค์ดนตรีอีสาน, ร่วมสมัย, ชุมชน, สุดสะแนน

Abstract

The writer wrote from memorandum of the Contemporary I-san Folk Music Based on Local Communities “Sudsanan” since May to June 2019. This creative of contemporary I-san Folk music continued from “Sin Sai Roo Jai Ton” and associated with Pachaya Akkapram this also the first time that writer worked with theater arts. This creative of music used for theater arts same as Sin Sai Roo Jai Ton, but the story, role and technique were different. The writer used the workshop, experiment, research, changed techniques and the new presentation. Sin Sai Roo Jai Ton was the puppet show, the story was adventure with many obstacles. The creative of contemporary I-san folk music focused on melody, rhythm and used music improvisation. For this creative work the writer changed the work technique that focused on tone color and developed to create more emotion. “Sudsanan” was the theater arts about the memorable of community from Sawathi Village Sawathi Subdistrict Muang Khon Kean.

Keywords: the creative of I-san folk music, contemporary, community based, Sudsan

แนวคิดในการทำงาน

การทำงานครั้งนี้ผู้เขียนต้องการทำงานดนตรีอีสานร่วมสมัย คำว่า “ร่วมสมัย” หมายถึง การร่วมในระยะเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ทุกอย่างที่เกิดขึ้นร่วมกันในเวลาเดียวกันถือว่าเป็นการร่วมสมัย (พรรัตน์ ดำรุง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มิ.ย. 2562) การทำงานดนตรีร่วมสมัยไม่จำเป็นต้องเอาเครื่องดนตรีตะวันตกมาผสม แต่เป็นการนำหลักคิดทางตะวันตกมาปรับใช้ การตีความใหม่ สร้างเทคนิควิธีการใหม่ หรือการพัฒนาจากของเดิมขึ้นใหม่ เหล่านี้เป็นการร่วมสมัย (สินนภา สารสาส, สัมภาษณ์วันที่ 22 มิ.ย. 2562) ให้นักดนตรีเข้าใจบริบทและพัฒนาตนเองให้มากขึ้นทั้งกระบวนการทำงานและวิธีคิด ผู้เขียนจึงนำนักดนตรีที่เป็นนักศึกษาของพื้นที่ชุมชน เพื่อศึกษาวิธีการเล่นดนตรีกับศิลปินชาวบ้าน ทำกิจกรรมกับปราชญ์ชาวบ้าน เด็ก เยาวชน ร่วมกันกับนักศึกษาการละครเพื่อเรียนรู้การทำงานซึ่งกันและกัน ตั้งแต่การเตรียมสถานที่การเรียนรู้ การฝึกซ้อมกินข้าวด้วยกัน เล่นด้วยกัน ทั้งปราชญ์ชาวบ้าน เด็กในชุมชนที่มาร่วมแสดงด้วย และนักศึกษารวมทั้งเขียนเองก็ต้องทำกิจกรรมทุกอย่างที่เกิดขึ้น เพื่อค้นหาปัจจัยบางอย่างที่จะนำไปสู่กระบวนการทำงานที่ดีขึ้น ผู้เขียนจึงนำแนวคิดและวิธีการทำงานของศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรุง อาจารย์สินนภา สารสาส และอาจารย์พญู อัครพราหมณ์ ที่ให้แนวคิด วิธีการทำงาน ให้คำปรึกษาตลอดทั้งคอยตรวจงานทุกครั้งในระหว่างการทำงาน สามารถแบ่งหลักในการทำงานดังนี้

- **การทำงานเฟสที่ 1** ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างเพลงและนำนักศึกษาลงภาคสนามเพื่อเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้าน (ฝึกซ้อมและแสดงสถานที่จริง ณ วัดไชยศรี บ้านสาวะถี)
- **การทำงานเฟสที่ 2** พัฒนาเพื่อแสดงผลงานวิจัย (ฝึกซ้อมและแสดงสถานที่จริง ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
- **บทสรุป**

การทำงานช่วงที่ 1

ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อหาแรงบันดาลใจในการสร้างเพลง

ต้นเดือน พ.ค. 2562 ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เขียนได้มีโอกาสคุยงานกับอาจารย์พญู โดยอาจารย์พญูได้เชิญชวนให้ทำงานสร้างสรรค์ร่วมกันอีกครั้ง คราวนี้เป็นละครฐานชุมชน กล่าวคือ เป็นละคร

ที่จะต้องไปแสดงที่ชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม มีชาวบ้านที่เป็นปราชญ์ด้านช่างฝีมือแกะสลัก ช่างจักสาน นักร้องสรภัญญะ หมอแคน หมอลำ รวมถึงเด็กเยาวชนที่เป็นคนในชุมชนมาร่วมแสดงละครและเล่นดนตรีร่วมกับนักศึกษาด้วย ซึ่งเดิมทีแล้วละครเรื่องสินไช้รู้ใจตนอาจารย์พญู และนักศึกษากละครได้ทำงานในลักษณะนี้มาแล้ว แต่ในส่วนของนักศึกษาดนตรีพื้นเมืองยังไม่เคยทำ ผู้สร้างสรรค์เห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะพัฒนาตนเอง และนักศึกษาด้วย จึงตอบรับโดยไม่ลังเล

วันที่ 16 พ.ค. 2562 ผู้เขียนได้ลงพื้นที่ชุมชนสาวะถี ณ วัดไชยศรี เพื่อพูดคุยกับปราชญ์ชาวบ้านโดยก่อนหน้านี้อาจารย์พญูได้มาทำงานไว้ก่อนแล้ว (เดิมทีผู้เขียนเองได้มีโอกาสมาที่บ้านสาวะถีบ่อยครั้ง เช่น มาศึกษาหมอลำผีฟ้า ตั้งแต่เรียนปริญญาตรี มาศึกษาอุปแต้มตอนเรียนปริญญาโท มาแสดงดนตรีหมอลำซึ่ง รวมถึงนางวโปงนางสินไช้ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมาแสดงในงานบุญข้าวจี แต่ไม่ได้สนใจอะไรมากนัก จึงทำให้ไม่ได้ซึมซับเรื่องวิถีชุมชนเลย) ผู้เขียนได้พูดคุยกับพ่อบุญมาก (หมอแคน) เรื่องการเป่าแคนรวมถึงการจะมาร่วมงานกันในการแสดงละครที่จะเกิดขึ้น และอีกหนึ่งท่านคือ แม่จันทร์เพ็ญ (หมอลำ) ซึ่งเคยเป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงในอดีต ปัจจุบันได้พักการแสดงหมอลำไปแล้วเนื่องจากอายุมากขึ้นและต้องดูแลสามีที่กำลังป่วย

ผู้เขียนได้โจทย์จากอาจารย์พญู ให้แต่งกลอนลำเพื่อจะนำมาร้องในละคร โดยได้แรงบันดาลใจมาจากเพลง “ไปไม้” วงสุตสะแนน เป็นบทเพลงแนวเพื่อชีวิต ผู้เขียนได้ฟังแล้วจึงได้อธิบายถึงสิ่งที่ต้องแต่งกลอนลำขึ้นให้ แม่จันทร์เพ็ญเข้าใจ แต่ด้วยความที่มันเป็นเรื่องเชิงนัยยะบางอย่างที่ละเอียดอ่อน เนื้อหาเป็นเชิงเปรียบเทียบจึงทำให้คุณแม่ทำไม่ได้ เพราะด้วยความเป็นชาวบ้านที่ไม่ได้ฝึกให้คิดซับซ้อนขนาดนี้ และความทรงจำของแม่ที่พอจะถึงออกและสามารถทำได้ ณ ตอนนั้นคือ ความทรงจำเกี่ยวกับการเป็นอาชีพหมอลำ จึงทำให้การแต่งเพลงเป็นไปอย่างยากลำบาก แต่ถึงอย่างไรก็สามารถขึ้นโครงสร้างกลอนลำได้พอสังเขป ดังนี้

กลอนลำสายแนนทรงจำ (ลำล่อง) ต้นฉบับ

อันว่าคราวก่อนครั้งตั้งแต่เฮาเป็นเด็ก ตอนที่เฮายังเล็กยางเก็บเอาไปไว้
 ตกสมัยคราวนั้นอาศัยแต่ดวงจันทร์ วันเพ็ญแจ้แสงสว่าง
 ทุกๆ คนกะดูทางออกมาชมนั่งอยู่ เดี้นบ้าน พากันเล่นมวนหลาย
 จักว่าน้องและอ้ายออกมาเล่นน้ำกัน เล่นบักกุนทาง มวนหลายสมัยนั้น

ปัญหาที่พบ แม่จันทร์เพ็ญไม่สามารถแต่งกลอนลำได้เหมือนแต่ก่อน เนื่องจากแม่มีอาการหลงลืม (Alzheimer) จึงทำให้กลอนลำเสร็จไม่สมบูรณ์ และไม่สามารถคิดกลอนลำใหม่ๆ ได้หรือคิดเชิงเปรียบเทียบได้ และที่สำคัญคือจำกลอนลำที่เพิ่งทำเสร็จไม่ได้เลย

วิธีแก้ไข ต้องคอยพูดคุยกับแม่เพื่อให้ท่านผ่อนคลายแล้วค่อยๆ ให้แม่นึกเรื่องเก่าๆ สมัยแม่ยังเป็นเด็กเพื่อกระตุ้นให้แม่ได้นึกถึงอะไรบางอย่างที่อยู่ในความทรงจำพร้อมกับแต่งกลอนลำไปด้วย แต่ความทรงจำที่แม่จำได้ส่วนใหญ่จะเป็นชีวิตการเป็นศิลปินหมอลำตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันจึงทำให้กลอนลำได้มาเพียงเล็กน้อย จากนั้นผู้เขียนได้นำกลอนลำกลับมาขัดเกลา ปรับแก้เพิ่มเติมให้กลอนลำเสร็จต่ที่บ้าน

นำนักศึกษาลงภาคสนามเพื่อเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้าน

วันที่ 18 พ.ค. 2562 นำนักศึกษาดนตรีพื้นเมืองลงภาคสนามเพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญากับปราชญ์ชาวบ้าน ณ วัดไชยศรี บ้านสาวะถี ช่วงเช้าให้นักศึกษาเรียนรู้กับพ่อบุญมาก เรื่องการเป่าแคน ลายเพลงพื้นบ้านอีสาน ประวัติความเป็นมาของแคน และทดลองบรรเลงร่วมกันกับพ่อบุญมาก จากนั้นผู้เขียนได้นำกลอนลำที่ได้ปรับแก้มาให้แม่จันทร์เพ็ญดูและทดลองลำดู ปรากฏว่าคำลงท้ายยังไม่สวยงาม ไม่เพราะ คุณแม่จึงได้เพิ่มคำเพื่อให้กลอนลำจบอย่างสวยงาม

กลอนลำสายแนนทรงจำ (ลำส่อง) ฉบับแก้ไข

อันว่าคราวก่อนครั้งตั้งแต่เฮาเป็นเด็ก ตอนทีเฮายังเล็กยางเก็บเอาไปไม้
ตกลมัยคราวนั้นอาศัยแต่ดวงจันทร์ วันเพ็ญแจ่งแสงสว่าง
ทุกๆ คนกะดูทางออกมาชุมอยู่เดิ่นบ้าน พากันเล่นมวนหลาย
จิกว่าน้องและอ้ายออกมาเล่นน้ำกัน เล่นบักกุงินทาง มวนหลายสมัยนั้น
สายสัมพันธ์ยังเหนียวแน่น สายแนนยังคงที่ จินว่าฮอดมือนี่ โอ้ยจินว่าฮอดมือนี่
บ่เคยม้างแมนเลือนหาย (ผู้เขียนแต่งเพิ่ม) สวยมายมาย.....ละหน่า.....
(ท่อนจบแม่จันทร์เพ็ญ)

การสร้างและออกแบบเพลง

วิธีการทำงานดนตรี สดสะแนน

การสร้างและออกแบบเพลงสำหรับละครฐานชุมชนเรื่อง สดสะแนนนี้ ถึงแม้จะเคยทำงานลักษณะนี้มาก่อนแล้ว แต่ผู้เขียนเองก็ยังคงการที่จะปรับ

เปลี่ยนวิธีการบางอย่างเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้น และยังยึดกระบวนการทำงาน ดังนี้ คือ การตีโจทย์ (approach) การตีความ (interpretation) การเลือกเครื่องดนตรีและนักดนตรี (instrumentation) และการให้บทบาทตัวละครแก่เครื่องดนตรี (characterization) เมื่อกระบวนการเริ่มต้นลงตัวแล้ว การลงมือปฏิบัติซ้อม และปรับแก้จึงตามมาได้

การตีโจทย์ (approach)

อาจารย์พชัย ให้โจทย์การทำงานที่กล่าวถึง เหตุการณ์ เรื่องเล่า ความรู้สึก เพื่อรำลึกถึง “ความทรงจำ” ที่ผ่านไปในอดีต กับ ปัจจุบันที่ดำเนินอยู่ ซึ่งจะเคลื่อนคล้อยไปเป็นอดีตทุกชั่วโมงยาม เหตุการณ์และบุคคลในบทการแสดง เรื่องนี้เป็นส่วนผสมของ “ความทรงจำ” และ “ความฝัน” บนพื้นฐาน “การรับรู้ เรียนรู้ ความรู้สึก” จากการแลกเปลี่ยนและปะทะความคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้มีส่วนร่วม เพื่อส่งย้อนกลับไปยังชุมชนสวະถิและหวังว่าจะดังถึงชุมชนอื่นๆ ที่ถูก “กลืนกลาย” และความทรงจำดังามได้เลือนหายไปกับโลกที่หมุนไปทุกชั่วโมงยาม

จากลักษณะของละครต้องการสื่อถึงความทรงจำร่วมของคนในชุมชน ผู้เขียนจึงใช้วิธีระดมความคิด (brainstorming) ของนักดนตรีเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม (participants) ในการกำหนดแนวคิดหลัก (main idea) ในการทำดนตรี ดูเหมือนจะเป็นทางเลือกที่ดีเนื่องจากแต่ละคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับบทละคร

การตีความ (interpretation)

เมื่อศึกษาและพิจารณาแล้วลักษณะของงานจะเน้นไปที่อารมณ์ความรู้สึกเป็นหลัก สะท้อนภาพความทรงจำเก่าๆ ของเหตุการณ์ต่างๆ ให้ได้ โดยปกติแล้วดนตรีพื้นบ้านอีสานจะผูกพันกับคนอีสานในแง่ของความทรงจำสมัยก่อนอยู่แล้ว กล่าวคือ หากคนอีสานที่เกิดที่อีสาน ฟังดนตรีอีสานมาตั้งแต่เด็ก เวลาได้ยินเสียงดนตรีอีสานจะคิดถึงบ้าน คิดถึงท้องไร่ท้องนา คิดถึงบรรยากาศเก่าๆ ที่เคยทำร่่วมกันมาในชุมชน จึงเป็นข้อดีในประเด็นนี้ แต่สิ่งที่ยากไม่แพ้กันคือ ละครเรื่องนี้มีจุดเชื่อมที่เป็นรอยต่อระหว่างความเป็นอดีตละปัจจุบันขณะ จะอย่างไรให้ดนตรีอีสานอันเดิมที่ไม่ใช่ดนตรีอีสานวงลูกทุ่งที่ใช้เครื่องดนตรีตะวันตกมาผสมผสาน สามารถสื่อสารได้มากกว่าเดิม มากกว่าการบรรเลง

เพื่อการฟังอย่างเดียว สามารถแทรกนัยยะหรือความรู้สึกบางอย่างด้วยเสียงหนึ่งเสียงได้หรือไม่ นี่จึงเป็นความท้าทายของผู้เขียนในการสร้างสรรค์งานขึ้น

การเลือกเครื่องดนตรีและนักดนตรี (instrumentation)

เครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงเป็นเครื่องดนตรีอีสานดั้งเดิมทั้งหมด กล่าวคือเป็นเครื่องดนตรีที่ไม่ได้อาศัยวงจรไฟฟ้าเข้ามาช่วย (Acoustic instruments) การคัดเลือกนักดนตรี (musician) ผู้เขียนได้เลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 4 คน โดยทั้ง 4 คนนี้คัดเลือกจากความสะดวกและอุปนิสัยเป็นหลัก เนื่องจากช่วงการทำงานเป็นช่วงปิดเทอม นักศึกษาส่วนใหญ่จะกลับบ้าน ทั้งนี้ทั้งนั้นทั้ง 4 คนนี้เป็นเด็กที่มีนิสัย จิตใจดี พร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เรื่องฝีมือก็ไม่ได้ด้อยกว่าคนอื่น ประกอบด้วยดังนี้

ตารางรายชื่อนักดนตรีชุดที่ 1

ลำดับ	ชื่อนักดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรี
1	นายพิทักษ์ สิมมา	พิณโปร่ง
2	นายวิชณ นามนา	แคน/ซอ/ปี่
3	นายกิตตินันท์ ศรีโยธา	กลองตะโพน/กระดัง
4	นายพีรวิชญ์ ปรีเปรม	โหวด/ฉาบ
5	นายบุญมาก แสงสีเรือง (ปราชญ์ชาวบ้าน)	แคน
6	นางจันทร์เพ็ญ ศรีเทพ (ปราชญ์ชาวบ้าน)	หมอลำ

การให้บทบาทตัวละครแก่เครื่องดนตรี (characterization)

การ “ตีบท” ไม่ใช่การประพันธ์ดนตรี/เพลงปกติ การตีบทเป็นทั้งการประพันธ์และการให้ชีวิตดนตรี การให้ลมหายใจ ให้ความรู้สึกรู้สีกกับดนตรีกับดนตรีที่ประพันธ์แล้ว ทั้งในทำนอง จังหวะ และการผสมเสียง กับเพลงนั้นๆ ผู้เขียนได้ให้เครื่องดนตรีตีบทตามการแสดงดังนี้

พิณ เป็นความเพลิดเพลีน สนุกสนาน

ซอ เป็นความสงสัย ความตลก

ปี่ เป็นความอึ้งใจ พอใจ

โหวด เป็นความเศร้าโศก เสียใจ คิดถึง โหยหา

กลองตะโพน, ฉาบ เร้าอารมณ์ ตื่นเต้น เร้าใจ

กระดัง อัจฉริยะ เคลิบเคลิ้ม

แคน บรรยายภาคโดยรวม

การฝึกซ้อม

หลังจากภาคเช้าที่มณฑกคนตรีได้เรียนรู้กับพ่อบุญมากและแม่จันท์เพ็ญ
ละครวางเค้าโครงดนตรีคร่าวๆ เสร็จ ภาคบ่ายที่มณฑกคนตรีจะต้องเข้าร่วมซ้อม
กับทีมละคร เพื่อเตรียมตัวแสดงตอนเย็น การซ้อมแบ่งออกเป็น 2 รอบ

รอบที่ 1 ทีมมณฑกคนตรีใช้วิธีการทดลองเล่นไปเรื่อยในระหว่างการแสดง
ดำเนินไปเพื่อดูว่าจะสามารถบรรเลงดนตรีที่เตรียมไว้ได้มากน้อยขนาดไหน
เข้ากับละครหรือไม่ หลังจากซ้อมเสร็จทีมมณฑกคนตรีสรุปและปรึกษากันในการ
บรรเลงดนตรี

ปัญหาที่พบ

มณฑกคนตรีจำคิวและบทละครยังไม่ได้จึงทำให้ไม่สามารถบรรเลงดนตรี
ได้สมบูรณ์

วิธีแก้

ผู้เขียนให้มณฑกคนตรีเขียนช่วงที่ตนเองจะต้องบรรเลงลงในกระดาษ
บทละครเพื่อดูคิวตนเอง

รอบที่ 2 การซ้อมดีขึ้น แต่ก็ยังมีหลงลืมและไม่มั่นใจในตัวเองที่จะบรรเลง

ปัญหาที่พบ

มณฑกคนตรียังไม่แม่นคิว ไม่กล้าเล่นเนื่องจากกลัวผิดพ่อบุญมากเป่าแคน
ผิดคีย์ แม่จันท์เพ็ญจำกลอนลำไม่ได้ และจำคิวไม่ได้

วิธีแก้

ผู้เขียนต้องคอยให้ทีมมณฑกคนตรีตลอดเวลา ต้องนั่งประกบพ่อบุญมาก
และแม่จันท์เพ็ญตลอดเวลาเพื่อให้คิวในการแสดง

การแสดงผลงาน

การแสดงผลงานครั้งที่ใช้ชื่อว่า “สุดแสนนสาเวณี” แสดง ณ ศาลา
กิจกรรมข้างสิม (อุโบสถ) วัดไชยศรี เริ่มแสดงเวลา 20.30 น. ซึ่งตรงกับวัน
วิสาขบูชา ชาวบ้านออกมาเวียนเทียน หลังจากเวียนเทียนเสร็จชาวบ้านมา
นั่งดูการแสดง พร้อมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มาวิพากษ์ผลงานได้แก่ ผศ.ทรงวิทย์
พิมพ์กระรณ และผศ.ดร.ธนชพร กิตติกิจ้อง

ภาพที่ 1 สะท้อนผลงานจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ปัญหาที่พบ

- 1) แม่จันทร์เพ็ญลืมคิวการแสดง ลืมกลอนลำและมองไม่เห็นกลอนลำในกระดานที่ให้อ่าน
- 2) คุณพ่อบุญมากลืมคิว ลืมลายเพลงของแคนทำให้หมอลำร้องไม่ได้ (เป่าผิดเพลงและผิดคีย์)
- 3) นักดนตรียังไม่แม่นคิว และยังไม่กล้าบรรเลงเช่นเดิม เนื่องจากนักดนตรีเพิ่งซ้อมเข้ากับละครครั้งแรก และฟังได้บทครั้งแรก

วิธีการแก้ไข

- 1) คอยให้คิวการแสดงจับแผ่นกระดานเพื่อให้คุณแม่อ่านกลอนลำ พร้อมกับเปิดไฟฉายส่องใส่กระดานเพื่อให้แม่เห็นกลอนลำ
- 2) คอยให้คิวการแสดง พร้อมกับกระสีบอกเพลงเป็นระยะ
- 3) คอยให้คิวและควบคุมอารมณ์ของดนตรีเพื่อให้สอดคล้องกับบทละครที่กำลังดำเนินเรื่อง

การทำงานช่วงที่ 2

วันที่ 18 มิ.ย. 2562 อาจารย์พชญเชิญผู้เขียนประชุมพร้อมกับการซ้อมละครที่ปรับแก้บทใหม่ครั้งที่ 2 ในครั้งนี้อาจารย์พชญ ปรับแก้ละครโดยตัดคำว่า “สาวะถี” ออก เหลือเพียงคำว่า “สุดแสนน” เนื่องจากครั้งนี้ไม่ใช้นักแสดง

ที่เป็นชาวบ้าน เป็นนักศึกษาทั้งหมดพร้อมกับอธิบายถึงวิธีคิดในการปรับแก้บทใหม่ขึ้น เพื่อให้ผู้เขียนเรียบเรียงดนตรีให้เข้ากับละครเพื่อจะแสดงอีกครั้งในงานมหกรรมละครและการแสดงร่วมสมัยไทย-อาเซียน 2562 ณ โรงละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในวันที่ 20-22 มิ.ย. 2562 แนวคิดในการปรับแก้บทครั้งนี้ในทางของละครนั้นเป็นการนำความรู้ที่ได้ศึกษาและประสบการณ์การทํากิจกรรมร่วมกันกับชุมชนมาถ่ายทอดด้วยตัวนักศึกษาเอง แต่เส้นเรื่องยังเป็นเช่นเดิม

การปรับเปลี่ยนตำแหน่งนักดนตรี

จากปัญหาในครั้งที่ผ่านมาทำให้รูปแบบการทำงานดนตรีเป็นไปด้วยความลำบาก เนื่องจากนักดนตรีส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านที่มีอายุเยอะ ประสบการณ์ในการทำงานเช่นนี้ไม่เคยทำ ไม่เคยเห็น ทำให้การปรับตัวทางดนตรีเพื่อให้สอดคล้องกับการแสดงละครเป็นไปได้น้อย และตามความต้องการของอาจารย์พญต้องการให้นักแสดงทั้งหมดรวมถึงนักดนตรีเป็นนักศึกษาเพื่อที่จะให้ละครเป็นละครเต็มรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อการควบคุมทิศทางการดนตรีให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ความสะดวก รวดเร็ว และความคล่องตัวของนักดนตรีด้วย ผู้เขียนได้คัดเลือกนักดนตรีมาเพิ่มอีก 1 คน

ตารางรายชื่อนักดนตรีชุดที่ 2

ลำดับ	ชื่อนักดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรี
1	นายพิทักษ์พงษ์ สิมมา	พิณโป่ง
2	นายวิชญ์ นามนา	แคน
3	นายกิตตินันท์ ศรีโยธา	กลองตะโพน/กระดังง์/ซ้นสวตมนต์ ทึบเตด/กลองโนรา
4	นายพีรวิทย์ ปรีเปรม	โหวด/กังสดาล
5	นายธฤต ยางศรี	ไท่/ฆ้อง/ซ้นน้ำมนต์ทึบเตด

จากตารางจะเห็นได้ว่านักดนตรีหนึ่งคนทำหน้าที่หลายตำแหน่ง เนื่องจากผู้เขียนไม่ต้องการให้นักดนตรีเยอะจนเกินไปในการแสดง จะทำให้ดึงความสนใจจากนักแสดงที่เป็นละคร

ภาพที่ 2 กระดิ่งจะถูกห้อยลงมาจากด้านบนด้วยสายลั่นและมีหนึ่งเส้นที่ห้อยลงมาให้นักดนตรีได้ตั้งเวลาแสดง

ปรับเปลี่ยนการให้บทบาทตัวละครแก่เครื่องดนตรี

จากการสับเปลี่ยนนักดนตรีทำให้ส่งผลถึงการเลือกเครื่องดนตรีด้วย และด้วยระยะเวลาในการทำงานเฟสที่ 1 มีเวลาน้อยทำให้ลงรายละเอียดของดนตรีได้ไม่มาก ครึ่งนี้ผู้เขียนได้เพิ่มเครื่องดนตรีและให้บทบาทกับเครื่องดนตรีที่ดังนี้

พิณ เป็นความเพลิดเพลิน สนุกสนาน บรรยายกาศวิถีชีวิต

โหวด เป็นความเศร้าโศก เสียใจ คิดถึง โหยหา

แคน บรรยายภาคโดยรวม รถไฟ

กลองตะโพน เร้าอารมณ์ ตื่นเต้น เร้าใจ ครึกครื้น ตกใจ ยิ่งใหญ่

กระดิ่ง อัจฉรย์ เคลิบเคลิ้ม

กังสดาล ปิติยินดี

ขลุ่ยน้ำมนต์ สะอาด ผ่องใส นาฬิกา

โห บรรยายภาคอิมคริม

ฆ้อง ก้องกังวาน ยิ่งใหญ่ ย้อนเวลา พิศวง

กลองโนรา ใช้แทนเสียงกลองเพล ยิ่งใหญ่ ตกใจ อึกheim

ผู้เขียนให้นักดนตรีทดลองหาวิธีการการบรรเลง เทคนิคการบรรเลงใหม่ ค้นเสียงใหม่ ผลปรากฏว่าได้ผลอย่างไม่คาดหมาย ดังนี้

- เปิดเรื่อง อาจารย์พชญ ต้องการสื่อถึงการต่อสู้ดิ้นรนตามกาลเวลาที่โลกกำลังหมุนอย่างรวดเร็ว เดิมทีอาจารย์พชญจะเปิดเสียงจากคอมพิวเตอร์

นายยะฤต ยางศรี เปลี่ยนวิธีเคาะชั้นน้ำมันต์จากด้านบนที่ให้เสียงใส ก้องกังวาน มาเคาะกันชั้นแทนและใช้มือจับชั้นไว้ไม่ให้เสียงกังวานเกินไป เสียงที่ได้คือ เสียงนาฬิกา ในขณะที่เดียวกันเช่นอาจารย์ต้องอยากได้เสียงรถไฟ และจะใช้ เสียงรถไฟจากคอมพิวเตอร์เช่นเคย ผู้เขียนให้นายวิษณุ นามนา ใช้มือเคาะ ที่ลูกแคนเพื่อสร้างเสียงรถไฟ ซึ่งเทคนิคนี้เป็นเทคนิคที่พอสมบัติ สิมหล้า เป็นผู้คิดค้นขึ้น

- ฉากที่ 3 เชื่อมไปยังฉากที่ 3.1 บทละครกล่าวถึงคุณยายเล่าตำนาน เมืองเก่าให้ลูกหลานฟัง ทันใดนั้นกาลเวลาได้นำพาพวกเขาไปยังเหตุการณ์นั้น จริงๆ ผู้เขียนใช้วิธีการวิ่งกลองแต่ก็ยังไม่ดี นายยะฤต ยางศรี ใช้มือลูบช่องแทน การใช้ไม้ตีเพื่อให้เกิดเสียงสั่นสะเทือน ให้ความรู้สึกถูกดูด นำพาไปยังอดีต บรรยากาศพิศวง รวมถึงการใช้นิ้วลูบเบาบนไหของเพื่อให้บรรยากาศน่ากลัว ลงไปอีก ผู้เขียนและอาจารย์พขญเห็นตรงกันว่าดีมากจึงตัดสินใจเอา แต่ก็ต้องเสียงเพราะเทคนิคนี้ต้องใช้เวลาพอสมควรที่เสียงจะดังได้

- ฉากที่ 3.1 นักท่องเที่ยวมาชมฮูปแต้มที่สิมวัดไชยศรี เห็นคุณยายเดิน ผ่านมาจึงได้ถามเกี่ยวกับเรื่องราวบนสิมว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร คุณยายตอบ เป็นเรื่อง “สินไซ” อาจารย์พขญต้องการได้เสียงที่สื่อถึงฮูปแต้มมีชีวิต ผู้เขียน จึงใช้วิธีดึงสายสิญที่ห้อยกระดิ่งไว้เพื่อให้ความรู้สึกอัศจรรย์ มีชีวิต

- ฉากจบ ผู้เขียนออกแบบดนตรีฉากเปิดและฉากปิดเป็นแบบเดียวกัน โดยใช้เสียง ชันน้ำมันต์ กังสดาล และฆ้อง ตีเพื่อให้รู้สึกถึงการมาและการจาก ไปอย่างสงบ อิ่มเอม ปิติยินดี

การปรับกลอนลำ

เดิมที่การแสดงครั้งแรก ณ วัดไชยศรี ใช้กลอนลำของแม่จันทร์เพ็ญ และให้แม่จันทร์เพ็ญเป็นผู้ร้อง แต่ครั้งนี้นักศึกษาการละครจะต้องร้องเอง จึงจำเป็นต้องตัดกลอนลำบางอันออกเพื่อให้เรื่องกระชับขึ้น และนักแสดงจะได้ไม่ทำงานหนักเกินไปทั้งจำบทละคร และกลอนลำ กลอนลำที่ใช้มีดังนี้

กลอนลำเดิม ประกอบไปด้วย

- กลอนลำทางสั้น บอกกล่าวถึงการที่ทุกคนได้มาอยู่ด้วยกันที่นี่เพราะ บุญพาวาสนา
- กลอนลำทางยาว บอกกล่าวถึงตำนานเมืองสาเวถี
- กลอนลำทางยาว บอกกล่าวถึงประวัติประตูลิขิตวัดไชยศรี ที่ถูกขโมย
- กลอนลำเตี้ย บอกกล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านสาเวถี การปลูกผักสวนครัว

- กลอนสายแนนทรงจำ บอกกล่าวถึงสายแนนและความทรงจำที่นำพาทุกคนมาเจอกัน

- กลอนลำคองก้า (ทำนองทางสั้น) บอกกล่าวถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน

กลอนลำปรับแก้ใหม่ โดยการตัดบางกลอนออกและในแต่ละกลอนตัดให้สั้นลง ประกอบไปด้วย

- กลอนลำทางสั้น บอกกล่าวถึงการที่ทุกคนได้มาอยู่ด้วยกันที่นี่เพราะบุญพาวาสนา

- กลอนลำทางยาว บอกกล่าวถึงตำนานเมืองสาวะถี

- กลอนลำทางยาว บอกกล่าวถึงประวัติประตูลิมนวัดไชยศรี ที่ถูกขโมย

- กลอนสายแนนทรงจำ บอกกล่าวถึงความผูกพันและความทรงจำที่นำพาทุกคนมาเจอกัน

การฝึกซ้อม

วันที่ 19 มิ.ย. 2562 ณ ห้องเรียนชั้น 3 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นักดนตรีทีมใหม่ร่วมซ้อมครั้งแรก พร้อมกับการดูวีดิโอการแสดงที่ปรับเปลี่ยนใหม่ด้วยเช่นกัน ระหว่างการแสดงดำเนินไป ผู้เขียนและนักดนตรีคิดออกแบบดนตรีไปด้วยพร้อมกับถามอาจารย์พชญ ถึงความต้องการทางดนตรี ในวันนี้จึงได้แค่เค้าโครงดนตรีคร่าวๆ เนื่องจากมีเวลาน้อย จึงได้ซ้อมแค่ 1 รอบ

วันที่ 20 มิ.ย. 2562 ณ ห้อง Performing Arts Studio คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซ้อมครั้งที่ 2 ดนตรีเริ่มเข้ากับการแสดงมากขึ้น เก็บรายละเอียดดนตรีด้านการเชื่อมเพลง การเชื่อมฉาก การสับเปลี่ยนเครื่องดนตรี อย่างไรก็ตามก็ยังมีจุดที่ยังไม่สมบูรณ์เพราะอยู่ในช่วงทดลองหาวิธีการใหม่ๆ และต้องเตรียมสถานที่แสดงจริงด้วย จึงทำให้มีเวลาซ้อมแค่ 1 รอบเช่นเดิม

วันที่ 21 มิ.ย. 2562 เริ่มซ้อมช่วงบ่าย นักดนตรีและนักแสดงยังไม่พร้อมเนื่องจากหลายคนติดเรียน จึงทำให้ได้ซ้อมจริงเลื่อนเป็นช่วงเย็นและบทละครยังไม่นิ่ง อาจารย์พชญปรับบทใหม่ครั้งที่ 3 เพื่อให้ละครกระชับมากยิ่งขึ้น ดนตรีเก็บรายละเอียดอารมณ์เพลง เทคนิคการบรรเลง และคิวการแสดง จนถึงดึกจึงได้ซ้อมจริงทุกอย่าง ทั้งไฟ อุปกรณ์ประกอบการแสดงเพียง 1 รอบ เพื่อจะแสดงผลงานในเช้าวันต่อไป

การแสดงผลงาน

การแสดงผลงานสร้างสรรค์ในงาน “สุดแสน” วันที่ 22 มิ.ย. 2562 ณ ห้อง Performing Arts Studio คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แสดงทั้งหมด 4 รอบ แบ่งออกเป็น

- รอบ 09.30 น. แสดงเปิดงานมหกรรมละครและการแสดงร่วมสมัย ไทย-อาเซียน 2562 “หยัฮีสาน” และวิพากษ์ผลงานการสร้างสรรค์ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย ศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรุง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธรณีส หินอ่อน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์หิรัญ จักรเสน และผู้ชมประกอบไปด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ นักศึกษา บุคคลทั่วไป และชาวบ้านสวะถี การแสดงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้ชมให้การตอบรับอย่างดี ผู้ทรงคุณวุฒิให้การยอมรับไม่มีข้อเสนอเพิ่มในส่วนของดนตรี เนื่องจากเป็นงานรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน

ภาพที่ 3 นำเสนอแนวคิดในการทำงานและสะท้อนผลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

- รอบ 13.00 น. และรอบ 15.00 น. แสดงให้กับนักศึกษาและบุคคลทั่วไปชม การแสดงใน 2 นี้ นักแสดงแสดงไม่ค่อยดีเนื่องจากผู้ชมเป็นกลุ่มที่ดูงานลักษณะนี้ไม่เป็น จึงทำให้นักดนตรีแสดงได้ไม่ดีนัก

- รอบ 17.00 น. เป็นรอบสุดท้ายเป็นการแสดงปิดงาน มีผู้ทรงคุณวุฒิ และศิลปินละครมาชม ได้รับเสียงตอบรับอย่างดี นักแสดงและนักดนตรีมีอารมณ์ร่วม ทำให้การแสดงปิดฉากลงด้วยความเรียบร้อย

ภาพที่ 4 การแสดงผลงานการสร้างสรรค์ชุด ชุดสะแนน

สรุปการแสดงผลงาน

ปัญหาที่พบ

- 1) การลูบฆ้องเพื่อให้เกิดเสียงตามที่ต้องการไม่ได้ทุกครั้ง เนื่องจากในสถานการณ์จริงทำได้ยากเพราะต้องใช้ระยะเวลาในการสั่นของฆ้อง
- 2) จังหวะบางช่วงไม่ทันการแสดง เนื่องจากซ้อมน้อย
- 3) นักแสดงไม่มีอารมณ์ร่วมในบางรอบการแสดง เนื่องจากผู้ชมน้อย และดูงานลักษณะนี้ไม่เป็น

วิธีแก้ไข

- 1) ต้องใช้มือให้แห้งตลอดเวลาเมื่อถึงเวลาลูบฆ้องถึงจะเกิดเสียง
- 2) ต้องซ้อมจังหวะกับนักแสดงมากกว่านี้
- 3) ต้องคอยกระตุ้นอารมณ์ให้พร้อมด้วยการทำกิจกรรมเล่นเกมส์เพื่อให้มีสมาธิ และให้ร่างกายตื่นตัวอยู่ตลอด

บทสรุป

บทความชิ้นนี้ผู้เขียนตั้งใจนำบันทึกที่ได้บันทึกไว้ในระหว่างการทำงาน มาอธิบายถึงลักษณะกระบวนการทำงานจริงๆ ต้องการให้เห็นถึงขั้นตอนการทำงาน วิธีคิดงาน เจอกับปัญหา วิธีแก้ไขปัญหา ผลของการแก้ไขปัญหานั้นเป็นอย่างไร ซึ่งการทำงานดนตรีอีสานร่วมสมัยสำหรับการแสดงละครฐานชุมชน สาวะถี มีทั้งความยากง่ายปะปนกันอยู่ การทำงานแบ่งออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 ผู้เขียนลงสำรวจพื้นที่ชุมชน พบปะกับปราชญ์ชาวบ้าน จากนั้นนำนักศึกษาดนตรีพื้นเมืองลงพื้นที่จริงเพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรียนรู้วิถีคิด เรียนรู้การดำเนินชีวิต เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นความรู้พื้นฐานในการทำงานทุกอย่าง สิ่งที่ได้พบคือ นักศึกษาได้เรียนรู้ สัมผัสกับวิถีของชุมชน ทำให้นักศึกษาเข้าถึงความคิด ความรู้สึกของชาวบ้าน ทั้งนี้ชาวบ้านประกอบด้วยผู้เฒ่าที่อายุประมาณ 60 - 70 ปี ในขณะเดียวกันก็มีเยาวชนอายุประมาณ 13 - 15 ปี ส่วนนักศึกษาอายุ 20 ปี จะเห็นได้ว่าทุกคนที่มาทำงานด้วยกันมีช่วงอายุที่แตกต่างกัน เกิดคนละช่วงเวลา สิ่งที่เป็นข้อดีคือ ทุกคนได้เรียนรู้วิถีคิดของคนในแต่ละช่วง เพื่อเชื่อมไปสู่การทำงานในครั้งนี้ การทำกิจกรรมในครั้งนี้มีตั้งแต่การจัดเตรียมสถานที่ การทำอาหาร การขับรลเล่นรอบหมู่บ้าน การซ้อมละคร ทุกกิจกรรมทุกคนได้ทำด้วยกันหมดแม้กระทั่งผู้เขียนเอง ก็นั่งรลเข็นน้ำเล่นรอบหมู่บ้านกับเด็กเยาวชนกลุ่มนี้ด้วย กิจกรรมเหล่านี้ดีเพราะทำให้ทุกคนสนิทสนมกันมากขึ้น อย่างไรก็ตามทุกการทำงานย่อมมีปัญหามาให้แก้

ปัญหาที่พบ ระยะเวลาในการทำงานน้อยมากเพียงแค่วันเดียวการแสดงต้องแสดงในเย็นวันนั้นเพื่อให้ชุมชนได้ดูพร้อมกับผู้ทรงคุณวุฒิ งานหนักจึงตกมาอยู่ที่ผู้เขียนซึ่งเป็นผู้ควบคุมดนตรี กลุ่มแรกที่ต้องควบคุมคือนักดนตรีที่เป็นนักศึกษา เพราะเพิ่งเห็นการแสดงครั้งแรกทำให้จำคิวไม่ได้ จึงใช้วิธีการจดบันทึกสิ่งที่จะบรรเลงลงในกระดาษของแต่ละคน กลุ่มที่สองคือ หมอแคนและหมอลำที่เป็นชาวบ้าน เนื่องจากหมอแคนไม่เคยทำงานลักษณะนี้มาก่อนจำคิวไม่ได้ สื่อสารด้วยภาษาดนตรีแบบสมัยใหม่ไม่ได้ รวมถึงหมอลำที่จำคิวไม่ได้ จำกลอนลำไม่ได้ จำแม้กระทั่งผู้เขียนที่มาหาถึง 3 ครั้งและเพิ่งซ้อมด้วยกันเมื่อตอนบ่ายไม่ได้ ตกเย็นมายังลืมนำเราไปซ้อมกันด้วยหรือ ทำให้ผู้เขียนต้องทำงานหนักมากเป็นพิเศษ และปล่อยให้แสดงเองไม่ได้

วิธีแก้ไข ผู้เขียนต้องนั่งประจบอยู่ด้านหลังวงดนตรี คอยให้คือนักดนตรี หมอแคน หมอลำ และคอยส่งไฟฉายให้กับหมอลำเนื่องจากเป็นเวลาค่ำและสายตาสั้นทำให้มองไม่เห็นกลอนลำ

ผลการแก้ไข ในส่วนของดนตรีที่เป็นนักศึกษาสามารถควบคุมได้และเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ในส่วนหมอแคนและหมอลำชาวบ้าน ไม่สามารถควบคุม

ได้ทั้งหมด เช่น หมอแคนเป่าแคนให้หมอลำผัดคีย์อยู่ทั้งหมด 3 รอบ หมอลำจึงสามารถลำได้ และอีกเหตุการณ์นี้คือหมอลำถอดแวนดาออกแต่ลืมว่าเอาไว้ที่ไหน ทำให้ลำมาถึงครึ่งเพลงแล้วลำต่อไม่ได้ ผู้เขียนจึงใช้วิธีการขับให้หมอลำเอื้อนเสียงลง

ผลการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ดนตรียังไม่สมบูรณ์และได้ยินไม่ชัด บางช่วงดังเกินเสียงนักแสดง และเสียงจากวงหมอลำซึ่งที่แสดงในหมู่บ้านเสียงดังมารบกวนละครทำให้ฟังเสียงดนตรีลำบาก มีช่วงผิดคิวของหมอลำและหมอแคนทำให้ได้บรรยากาศของการทำงานร่วมกับชาวบ้าน แสดงถึงเสน่ห์ของการทำงานแบบนี้

ช่วงที่ 2 พัฒนาละครจากชุมชนสู่ละครเวทีอย่างสมบูรณ์ ในครั้งนี้ให้นักศึกษาแสดงทั้งหมด การฝึกซ้อมใช้วิธีลองผิดลองถูกเพื่อค้นหาเทคนิคและเสียงใหม่ๆ เพื่อสื่อสารอารมณ์การแสดงให้ได้มากที่สุด สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือ ผู้เขียนไม่ได้กำหนดเพลงตายตัวและไม่ได้กำหนดเพลงแต่เพียงผู้เดียว ใช้วิธีระดมความคิดจากนักศึกษา ให้นักศึกษาลองเล่นอะไรสักอย่างขึ้นมาตามจินตนาการของเขาเอง สิ่งที่ได้ใหม่สำหรับงานนี้คือ 1.เสียงนาฬิกาจากชั้นน้ำมนต์ 2.เสียงลูบช่องเพื่อสื่อถึงการถูกดูดให้เข้าไปในมิติเวลา จากเทคนิคทั่วไปที่อยู่ตามวัด 3. ดึงกระดิ่งเพื่อสื่อถึงรูปภาพมีชีวิต 4.เสียงรถไฟจากการเคาะลูกแคน 5.การพรมสายไฟของเพื่อสื่อถึงความพิศวง

ปัญหาที่พบ เวลาในการซ้อมน้อย เนื่องจากนักศึกษาต้องเรียนซัมเมอร์ทำให้เวลานัดไม่ตรงกัน การปรับแก้บทละครใหม่ 2 ครั้งในเวลา 2 วัน ทำให้ดนตรีลงรายละเอียดไม่ได้มากเท่าที่ควร น้ำหนักในการบรรเลงไม่คงที่บางช่วงเบาบางช่วงดังเกินเสียงนักแสดง

วิธีแก้ไข ซ้อมในเวลาตอนเย็น พยายามถามความต้องการของผู้กำกับให้ชัดเจนที่สุดถึงสิ่งที่ต้องการ นักดนตรีต้องจดคิว รายละเอียดการบรรเลงของตนเองลงในกระดาษขบขทของตนเองให้มากที่สุด ต้องบรรเลงด้วยความรู้สึกให้มากที่สุดคาดหวังให้ได้ถึงน้ำหนักที่พอดี

ผลการแก้ไข การแสดงเป็นไปด้วยความราบรื่น สิ่งที่จะเกิดขึ้นบนเวทีเวลาแสดงจริงที่เกิดการผิดพลาดเพียงเล็กน้อยให้ถือว่าเป็นธรรมชาติในการดูการแสดงสด

ผลสะท้อนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดนตรีสามารถสื่อถึงอารมณ์ของการแสดงได้ดี ถึงแม้จะไม่หวือหวายิ่งใหญ่แต่นำเรื่องได้ดี มีเทคนิคใหม่ๆ ขนาดวง การจัดวาง ขอนคางลงตัว

สรุปผลสะท้อนจากนักศึกษาดนตรีพื้นเมือง การทำงานร่วมกับสาขาการละคร และชุมชนสวาทดี ทำให้นักศึกษามีความภูมิใจที่ได้มีโอกาสทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำได้ นำเสนอความคิดในการสร้างสรรค์งานดนตรีใหม่ๆ รู้จักเพื่อนใหม่ในการทำงาน รู้จักการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานจากการทำงานละคร เหนือสิ่งอื่นใดประสบการณ์เหล่านี้สามารถนำไปใช้พัฒนาในการทำงานดนตรีพื้นเมืองได้

ข้อเสนอแนะ

การทำงานดนตรีอีสานร่วมสมัยลักษณะนี้ยังไม่มีปรากฏเด่นชัดมาก ในสายงาน ส่วนใหญ่จะพบเห็นคือการนำเครื่องดนตรีตะวันตกมาผสมผสาน และถือนั่นคือการร่วมสมัย ซึ่งพบมากทั้งในสาขาอาชีพ และสถาบันการศึกษา การทำงานด้วยวิธีข้ามศาสตร์คือนำศาสตร์ทางด้านดนตรีมาผนวกกับศาสตร์ อย่างอื่นจะทำให้งานดนตรีสามารถออกนอกกรอบได้ สามารถข้ามขีดจำกัดของ ดนตรีพื้นบ้านอีสานได้ จะเป็นการดีหากสถาบันการศึกษาหันมาสนับสนุนการ ทำงานด้านนี้ให้มากขึ้น และหวังว่าคนทำงานดนตรีอีสานจะพัฒนาการทำงาน ลักษณะเพิ่มขึ้นอีกต่อไป

บรรณานุกรม

- พรรัตน์ ดำรุง. (2561). **ความเป็นละครของ ลิขัรู้ใจตน : เรื่องเล่าที่ใช้ จินตนาการและความจริง (Truth) ทางศิลปะการแสดง. แก่นดนตรี และการแสดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 1(1). 129-142.
- วันดี พลทองสถิต และวิศปัติ ชัยช่วย. (2556). **การสร้างสรรค์ชุดการแสดง ลำเต้ยโนนทัน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น**
- สินินภา สารสาส. (2562). **โหมโรงสามประสาน ดนตรีประสานสามวัฒนธรรม ภาคใต้. ข้ามศาสตร์ – ข้ามเวลา, วิจัยการแสดงในวิถีนิเวศวัฒนธรรม โครงการวิจัย “วิจัยการแสดง : สร้างสรรค์งานวิจัยสาขาศิลปะการแสดงไทย ร่วมสมัย” : นนทบุรี. บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.**
- สุกรี เจริญสุข. (2561). **เสียงใหม่ในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: หิณนหยางการพิมพ์**